

รายงานผลการจัดการความรู้ ปี ๒๕๖๒ ระดับบุคคล
ผลงานด้านที่ ๓ ด้านการพัฒนาและยกระดับการทำงาน
ชื่อผลงาน พุทธศิลป์น่าน : เมืองเก่าที่มีชีวิต ศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงาม
วิทยาลัยสงฆ์นครน่านฯ เฉลิมพระเกียรติ

ผศ.ฐิติพร สะสม
นายธนวัฒน์ ศรีลา

ความเป็นมา

เป็นที่ทราบกันดีว่า "น่าน" ในปัจจุบัน เป็นเมืองที่ถูกจับตามองในสายตาของนักท่องเที่ยว ในเชิงอนุรักษ์ และนิเวศวิทยา ด้วยเมืองน่านเป็นเมืองที่มีลักษณะภูมิประเทศที่งดงาม โอบล้อมด้วยภูเขา มีความเงียบสงบ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน หลากหลายด้วยชาติพันธุ์ และพหุลักษณะทางวัฒนธรรม "น่าน" จึงเป็นเมืองที่มีความโดดเด่นทางศิลปะวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และประเพณีที่ดีงาม สิ่งที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจอย่างหนึ่งของ นักท่องเที่ยวเมื่อมาเยือนน่าน ก็คือ "วัด" และ "งานพุทธศิลป์น่าน" ซึ่งมีความแตกต่างและโดดเด่นจาก พุทธศิลป์ล้านนาทั่วไป

งานพุทธศิลป์น่านที่มีความโดดเด่นประกอบไปด้วย การสร้างพระพุทธรูปไม้ การสร้างพระประธาน การเขียนภาพวาดในวิหาร เป็นงานพุทธศิลป์ต่างๆที่ประกอบกันเข้าเป็นศิลปะน่าน ได้รับการต่อยอดและ การสืบทอดจากเยาวชนรุ่นหลังของจังหวัดน่าน โดยการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและ สถาบันการศึกษาต่างๆ

วิทยาลัยสงฆ์นครน่านมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ของคณะสงฆ์ ที่ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร และ ประชาชนทั่วไปได้บูรณาการการศึกษาทางพระพุทธศาสนาในการจัดการสอน และเล็งเห็นความสำคัญของการ อนุรักษ์พุทธศิลป์น่าน อีกทั้งสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา และส่งเสริมงานด้านพุทธศิลป์ ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวน่าน ให้ยังคงอยู่และมีการพัฒนาให้ยั่งยืน งานพุทธศิลป์ที่ถูกกล่าวถึงน้อยมาก หรือมีการอนุรักษ์กันในวงแคบได้แก่ การจัดทำพระพุทธรูปไม้แกะสลัก

พระพุทธรูปไม้แกะสลัก เป็นพุทธศิลป์น่านมีคติความเชื่อในเรื่องการบวช เพื่อทดแทนบุญคุณในพระพุทธศาสนา ผู้ชายที่บวชจะสร้างพระพุทธรูปไม้ขณะที่ตนเองบวชโดย มีความเชื่อที่จะได้บวชอยู่ใน พระพุทธ ศาสนานานๆและผู้หญิงที่ไม่สามารถบวชเป็นพระภิกษุได้ ก็จะสร้างพระพุทธรูปไม้เป็นตัวแทนในการบวชของตนเอง ในปัจจุบันนี้ช่างที่มีความชำนาญและแกะสลักพระพุทธรูป ไม้ได้อย่างงดงามตามรูปแบบของพุทธลักษณะพระพุทธรูปไม้เมืองน่านเหลือเพียงไม่ถึง ๕ รูป /คน ถึงแม้จะมีการส่งเสริมและอนุรักษ์ แต่ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก

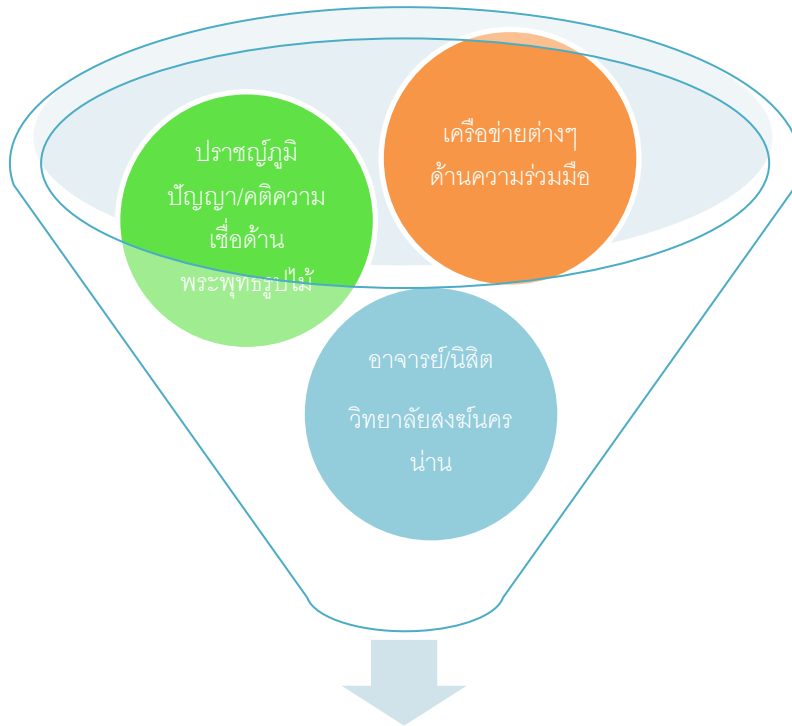
ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยสงฆ์นครน่านจึงได้ผลักดันให้มีการสืบทอดพุทธศิลป์ การแกะสลักพระพุทธรูปไม้ของจังหวัดน่าน โดยผ่านตัวผู้เรียนคือ นิสิตวิทยาลัยสงฆ์นครน่านสาขาวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อนำร่องในปี ๒๕๖๑ และสร้างเครือข่ายไปยังภาคีเครือข่าย อาทิ วัดต่างๆในพื้นที่จังหวัดน่านกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้งานพุทธศิลป์การสร้างพระพุทธรูปไม้คงเป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นทางประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัดน่านสืบไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอดงานพุทธศิลป์ล้านนา “พระพุทธรูปไม้”ให้ยั่งยืนตลอดไป
๒. เพื่อสร้างเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพุทธศิลป์ในจังหวัดน่าน
๓. เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญ ผู้สืบทอดงานพุทธศิลป์ล้านนา “พระพุทธรูปไม้”ให้ยั่งยืนตลอดไป

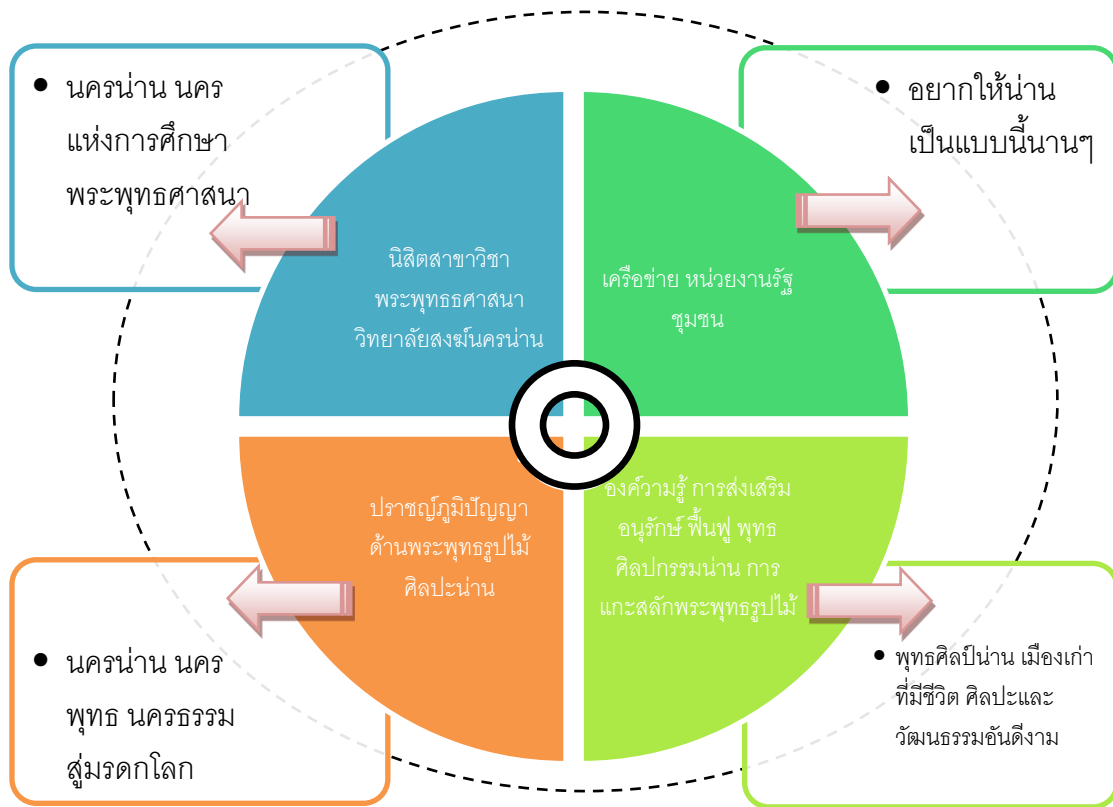
วิธีการดำเนินการศึกษา

กระบวนการงาน (Flow) แนวคิด ก่อนการดำเนินการ

องค์ความรู้ การส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา พุทธศิลป์กรรมล้านนา การแกะสลักพระพุทธรูปไม้และสืบทอดงานพุทธศิลป์ล้านนา “พระพุทธรูปไม้”ให้ยั่งยืนตลอดไป

กระบวนการงาน (Flow) แนวคิด หลังการดำเนินการ

กลยุทธ์	KPI	เป้าหมายการดำเนิน
Strategic partner เสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็ง	๖ เครือข่าย	๑.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน ๒.โรงเรียนบ้านดู่ใต้ ตำบลดู่ใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๓.ชุมชน ๔.สำนักงานพระพุทธศาสนา ๕.กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๑๕ โรงเรียน ๖.กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดน่าน
(Excellent center) ศูนย์รวมองค์ความรู้ทางด้านพุทธ ศิลป์น่าน “การแกะสลัก พระพุทธรูปไม้”	๑ แห่ง	-ศูนย์วิจัยพุทธศาสน์น่าน วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ -ศูนย์การเรียนรู้พุทธศิลป์น่าน วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ
(Excellent people) ผู้เชี่ยวชาญด้านการแกะสลัก พระพุทธรูปไม้	๑๗ รูป/คน	ส่งเสริมให้อาจารย์และนิสิตในสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้ฝึกฝนและเรียนรู้งานพุทธศิลป์ “การแกะสลักพระพุทธรูปไม้” จำนวน ๑๗ รูป/คน
แหล่งเรียนรู้ที่ร่วมดำเนินการ	๓ แหล่งเรียนรู้	๑.วัดแสงดาว ตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๒.วัดสวนหอม ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๓.วัดตาลชุม ตำบลตาลชุม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
แหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา	๑๐ แหล่งเรียนรู้	๑.วัดน้ำล้อม ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๒. วัดสภารศ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๓.วัดพระเกิด ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๔.วัดถ้ำมด ตำบลถ้ำมด อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๕.วัดนาหวาย ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน

		๖.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๗.วัดพญาวัต ตำบลคู้ใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ๘.วัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอเมืองภูเพียง จังหวัดน่าน ๙.วัดนาซาว อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๑๐.วัดค้ำชะ หรือวัดพุ่มมาลา ตำบลศรีภูมิ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
--	--	---

ระยะเวลาการดำเนินงาน

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ – ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อกำหนดและจัดลำดับความสำคัญของหัวข้อความรู้

พันธกิจ/ ยุทธศาสตร์/ กระบวนการ	องค์ความรู้	ความสำคัญขององค์ความรู้ (๑-๕)					คะแนน รวม
		ความถี่ ของการใช้	มีผลต่อ ค่าใช้จ่ายหรือ กำไร	ทรัพยากร	สนับสนุน วิสัยทัศน์/พันธ กิจ	ความวิกฤติ ความรู้	
พัฒนา กระบวนการ และวัฒนธรรม การเรียนรู้	พระพุทธศาสนา ประเพณีและ วัฒนธรรม	๕ (๗ ครั้ง/ปี)	๕ (๒๐๐บาท*N) N=จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรม	๕ (๕ ครั้ง/ปี)	๕ (องค์กรแห่งการ เรียนรู้วิถีพุทธ)	๓ มีเผยแพร่เป็น สาธารณะใน หน่วยงานต่าง ๆ	๒๓

การสร้าง แบ่งปัน จัดเก็บความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้

- พัฒนาความรู้

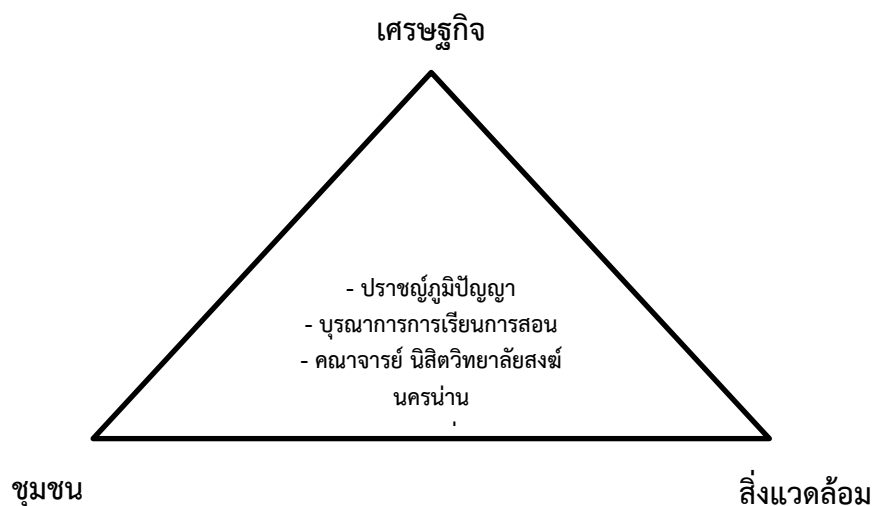
- ๑.นำเสนอปัญหา สืบหาความต้องการของนิสิตและเครือข่าย ร่วมกันระดมความคิดเห็นในการส่งเสริม อนุรักษ์
ฟื้นฟู พุทธศิลป์น่าน
- ๒.นำเสนอแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู พุทธศิลป์น่าน
- ๓.ดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่วางไว้
- ๔.ตรวจสอบผลที่ได้ เสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข

- **จัดเก็บ** ได้มีการจัดเก็บในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในเว็บไซต์ของวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน ขยายผลเป็นงานสารนิพนธ์ของนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา รวมถึงนำจุดที่ต้องแก้ไขมาปรับปรุงใช้ในวาระต่าง ๆ

- **เผยแพร่ แบ่งปัน** ผ่านการจัดงานกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เว็บไซต์ วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน งานสัมมนาวิชาการ การออกรายการสถานีวิทยุ และการจัดงานสำคัญของจังหวัดน่าน อันเป็นผลสู่ภาคปฏิบัติ และรับรู้ร่วมกัน ผลตอบรับเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้งาน

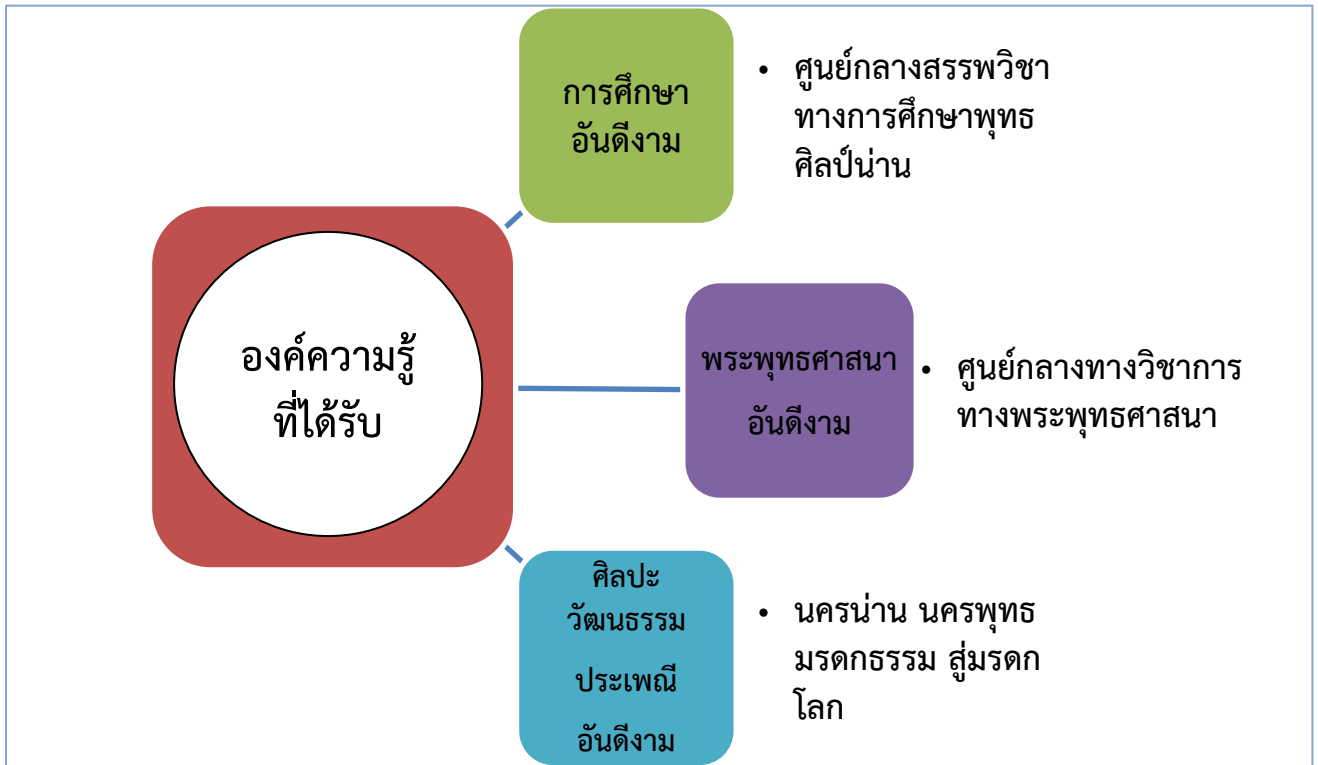
Practices และ Lessons Learned ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing)

ก่อนเริ่มกระบวนการ	องค์ความรู้ด้านการแกะสลักพระพุทธรูปไม้มีคนที่สามารถทำได้มีจำนวนเพียง ๕ รูป/คน ในจังหวัดน่านที่มีฝีมือเป็นที่ยอมรับ ที่สามารถอธิบายถึงที่ไปที่มาของงานพุทธศิลป์น่าน การแกะสลักพระพุทธรูปไม้ ที่มีงานพุทธศิลป์แบบอื่นเข้ามาผสมผสานประกอบไว้ในตัวของพระพุทธรูปไม้ ตัวงานพุทธศิลป์เองมีความต้องการในพื้นที่แต่ไม่สามารถหาแหล่งที่ผลิตได้ทันต่อความต้องการ
หลังดำเนินการ	มีนิสิตที่สามารถเรียนรู้เทคนิค วิธีการแกะสลักพระพุทธรูปไม้เพิ่มขึ้นจำนวน ๑๗ รูป/คน จากการจัดการเรียนการสอน เกิดการมีส่วนร่วมภาคภาคีเครือข่ายทางด้านงานพุทธศิลป์ในการจัดแสดงผลงาน ในระดับจังหวัด มีผู้ให้ความสนใจ และมีการต่อยอดขยายผลไปยังกลุ่มเครือข่ายที่สนใจ โดยการบูรณาการจากการเรียนการสอน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านงานพุทธศิลป์น่าน อีกทั้งเป็นการพัฒนา

“ปัจจัยของการพัฒนาองค์กรสู่ความยั่งยืน”

ชุมชน	คนในชุมชนเกิดการตื่นตัวในการ ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู พุทธศิลป์น่าน
เศรษฐกิจ	สามารถสร้างรายได้ให้กับนิสิตเอง จากการแกะสลักพระพุทธรูปไม้ และการเปิดทององค์พระพุทธรูปไม้และยังนำทักษะการเปิดทองไปใช้กับวัสดุอื่นเพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้านพุทธศิลป์เพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้
สิ่งแวดล้อม	การพัฒนาของเดิมที่มีอยู่ คงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นเมืองนครน่านไว้ เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านงานพุทธศิลป์น่าน

**สรุปการพัฒนาปรับปรุงและผลการดำเนินการ
สรุปผลการดำเนินการ**

๑. ปัญหา/ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

- ทรัพยากรบุคคล ผู้สืบทอด ยังไม่เพียงพอในการติดต่อและประสานงาน
- การติดต่อ ประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันกับหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย
- หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน งบประมาณในการดำเนินการยังไม่เพียงพอในการขับเคลื่อน

๒. ผลลัพธ์ที่ได้

- มีช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนในด้านงานพุทธศิลป์น่านที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- สามารถนำสู่การฝึกปฏิบัติในการเรียนการสอนให้เกิดเป็นรูปธรรม
- สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้เรียน เป็นอาชีพที่ทำให้เกิดจากผลงานด้านพุทธศิลป์ได้เป็นรูปธรรม
- ทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวในการลุกขึ้นมาช่วยกันจัดการผลักดันให้เกิดการ ส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟู งานพุทธศิลป์น่าน ทำให้ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามได้เกิดการสืบทอดให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป
- ผลจากการดำเนินการ จะทำให้เกิดพลังการส่งเสริม อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามแก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่สนใจ ร่วมสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดขึ้น สืบต่อไป

๓. แผนการที่จะพัฒนาต่อเนื่องต่อไป

- สร้างระบบเครือข่ายด้านงานพุทธศิลป์ให้เกิดความเข้มแข็ง
- สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชนผ่านงานพุทธศิลป์
- ส่งเสริมให้มีการประกวดผลงานด้านพุทธศิลป์น่านเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาฝีมือของช่างสกุลต่างๆ
- ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานพุทธศิลป์น่าน
- เผยแพร่องค์ความรู้ไปยังเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ผู้ที่สนใจ ร่วมสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดขึ้น สืบต่อไปในพื้นที่ต่างๆในจังหวัดน่าน

ผลการจัดการความรู้

เชิงปริมาณ

1. มีเครือข่ายการปฏิบัติงาน การประสานงานด้านพุทธศิลป์จำนวน ๖ เครือข่าย
๒. บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ผู้สืบทอด ด้านงานพุทธศิลป์การแกะสลักพระพุทธรูปไม้จำนวน ๒๕ รูป/คน แต่ละรูป/คนสามารถไปถ่ายทอดต่อได้

เชิงคุณภาพ

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน ได้รับการยอมรับจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการเป็นฐานการขับเคลื่อนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และสนองงานคณะสงฆ์ ในทุกด้าน

รายละเอียดกิจกรรม ๑ ประชุมจัดทำสร้างองค์ความรู้

- กิจกรรมประชุมให้ความรู้ความเข้าใจผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- กิจกรรมประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการ สมาคม องค์กร ชมรม ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- กิจกรรมเสวนา เปิดเวทีสังฆพัฒน์นาวิชาลัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างพลังร่วมกัน แบบมีส่วนร่วม

รายละเอียดกิจกรรม ๒ ถ่ายทอดการจัดการความรู้ – สู่ภาคปฏิบัติ

- กิจกรรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ ถ่ายทอดการจัดการความรู้ คณะสงฆ์จังหวัดน่าน
- กิจกรรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ ถ่ายทอดการจัดการความรู้ ให้แก่ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร มัคคยานกผู้มี บทบาททางพระพุทธศาสนา
- กิจกรรมเสริมหลักสูตรถ่ายทอดการจัดการความรู้ ให้แก่ (รัฐศาสตร์) วัดโป่งคำ
- กิจกรรมเสริมหลักสูตรถ่ายทอดการจัดการความรู้ อบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน นักศึกษา
- กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ ถ่ายทอดการจัดการความรู้ ให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ๕ สถาบันการศึกษาจังหวัดน่าน
- กิจกรรมเสริมหลักสูตรปรีวรรตธรรมในคัมภีร์ล้านน่านาน
- กิจกรรมจัดรายการสถานีวิทยุ ถ่ายทอดการจัดการความรู้ ให้แก่ประชาชน และผู้สนใจ